

Våga variera med vågen

Rekordmånga slagningar på Kvävevågen 2018 gav besked om ett lågt N-behov våren 2019. Våga variera förväntad skörd vid inmatningen och följ inte rekommendationen slaviskt, utan se den som en signal som öppnar för besparing och miljöinsats.

Text: Albin Gunnarson, SFO

Foto: Jens Blomquist, Svensk Frötidning

Hösten 2018 var den svenska rapsen i ett fantastiskt fint skick. Vi såg tidigt i sammanställningar gjorda i Rapools nätverk 2018 att Sverige hade överlägset störst andel väl etablerad raps. På kontinenten hade torkan fortsatt med

obarmhärtig styrka vilket gick illa åt etableringen i framförallt östra och centrala Europa. Att svenska oljeväxtodlare satt med storvuxen raps med hög skördepotential och lågt kvävebehov kunde vi konstatera när vi analyserade användningen av Kvävevågen. Vi loggar alla inmatade värden och när vi hade sammanställt databasen vid årsskiftet och rensat från orimligheter och felslagningar hade vi knappt 3800 slagningar.

Ger vägledning. Ola Drevås utanför Lund använder bl.a. Kvävevågen för att bilda sig en uppfattning om kvävebehovet på våren i höstrapsen.

30 kilo N lägre än snitt

Biomassan var stor med en medelvikt på 2,24 kilo per kvadratmeter. Efter att användarna matat in sin förväntade skörd och mineralisering hade svenska odlare ett genomsnittligt kvävebehov på 73 kilo N per hektar. Notera att detta bara är ett mått på den genomsnittliga rapsen och inte alls något verktyg eller råd till enskilda odlare. Varje slagning i vågen är unik och den framräknade N-givan gäller bara för det enskilda fältet.

Men 73 kilo N i medeltal var ändå drygt 30 kilo lägre än vad medeltalet varit tidigare år. Det visar och bekräftar alla de samtal och frågor vi fick om låga värden – eller till och med negativa värden – verkligen kunde vara rimligt.

Tag ut svängarna

När man använder Kvävevågen ska man också mata in sin förväntade skörd. Detta är vad som just förväntas – och inte vad man önskar och hoppas att få. Här skulle det vara möjligt för odlarna att väga ta ut svängarna lite mer. Bra raps bör avkasta mer än gårdens snitt, sämre raps lite mindre. Riktigt bra raps på hösten kan avkasta riktigt mycket precis som riktigt dålig raps avkastar dåligt. Här kanske inte alla riktigt vågade att ta ut svängarna. Men å andra sidan pratar vi om en korrektion på 21 kilo N per ton skörd. Alltså 10 kilo mer N om skörden skruvats upp med 500 kilo. Låter inte mycket, men när den förväntade medelskörden 2018 var 4200 kilo – vilket inte avviker mer än 100 kilo mot andra år som haft betydligt lägre biomassa – är det inte orimligt att ta upp frågan. Man ska väga skruva upp skörden när höstutvecklingen är bra, och man ska ha modet att hålla igen när grödan inte blivit vad man önskat.

Besparing och miljöinsats

Kvävevågen ger en signal om var vår-gödslingen ska ligga. Den baseras på 28 försök varav 2/3 legat i Skåne och 1/3 i Öster- och Västergötland. Inga regionala skillnader har noterats. Kvävevågen fungerar alltså i hela höstrapsområdet. Om man får ett negativt svar eller ett väldigt lågt så är signalen att väga sänka kvävegivan ordentligt. Man behöver inte på något sätt slaviskt följa vågen, men tag chansen att spara pengar, minska övergödning och bespara oss ökade kväverestriktioner.

Lär känna din jord

Samtalen var många – kan vi lita på

Kvävevågen? Det är inte annat än att jag intar en viss försiktighet, men svaren har alltid varit, och var även 2018/19, att väga prova. Jag menar att man måste väga köra som Kvävevågen säger på en del av skiftet, och även lämna en nollruta. Det är ett sätt att lära känna sin jord och dess mineraliseringspotential. Det är genom att känna sin jord och sin odling som man bättre kan använda Kvävevågen som ett verktyg. Kvävevågen är ingen garanti för hög avkastning. Man måste fortsatt bemästra svampsjukdomar och skadeinsekter vilka snabbt kan omkullkasta en förväntad skörd. Men Kvävevågen är numera beprövad och har mötts av många lovord.

75 procent rätt

Skånes försöksringar gjorde säsongen 2019 fyra egna försök för att testa Kvävevågen i höstraps med stora N-upptag på hösten. Tanken var god, men det saknades några grödklippningar och N-analyser för att kunna bestämma N-leveransen från marken. Därmed går det inte att komplettera gödslingsmodellen som Kvävevågen bygger på med dessa fyra försök, vilket är synd. Försöksringarnas försök lades i kraftig raps med ett N-upptag på 123, 151 och 196 kilo N per hektar på två platser Om man gissade hyfsat rätt skörd vid beräkning av kvävebehovet så blev Kvävevågens N-rekommendation bra i tre av de fyra försöken, där felen låg inom modellens medelfel på 17 kilo N per hektar. Det var alltså rätt i 75 procent av försöken.

Suboptimalt i ett försök

I det fjärde av försöken blev kvävegivan kraftigt underoptimerad med 89 kilo N per hektar. Orsaken till detta är oklar, men skulle t.ex. kunna bero på N-förluster p.g.a. denitrifikation. Klart är ändå att alla fält hade ett lägre kvävebehov (36–145 kilo N per hektar) än normalgivan 150 kilo N. Signalen från Kvävevågen var med andra ord rätt, men följ signalen med omdöme och sunt förnuft.

Det finns ingen nedre botten i den svenska formeln. Vi har sökt denna, men inte funnit den. I Storbritannien använder man en botten på 60 kilo N per hektar. I Tyskland och Frankrike är man precis som i Sverige bottenlösa.

Efter rekordmånga slagningar, som står i relation till Europas bästa rapsskörd 2019, blir det även 2019 ett tämligen gott betyg för Kvävevågen. ●

Kvävevågen 2018/19

- 3800 slagningar på www.svenskraps.se
- Medelvikt höst 2018: 2,24 kg/m²
- Medelkväveupptag höst 2018: 125 kg N/ha
- Rek N-giva 2019: 73 kg N/ha (i medeltal)